

Verdeel de vier Randstad-provincies in zeven nieuwe

Door Arie de Jong en Robbert Baruch

Er zijn veel overheden die zich met de problemen en de inrichting van de Randstad bemoeien. Voor de meeste mensen is er maar één overheid: 'de overheid'. Maar wij zien dat de huidige bestuurlijke structuur verrommeld, ondoorzichtig en ondoelmatig is.

Om te beginnen zien we een enorm aantal bestuurlijke lagen: Europa, het Rijk, de provincies, gemeenten, met in Amsterdam en Rotterdam als extraatje deelgemeenten. Daarnaast wordt samengewerkt op het niveau van de samenwerkingsverbanden in de 'vleugels' (de Noordvleugel, de Zuidvleugel, de regio Utrecht en het Groene Hart). Dan heb je allerlei samenwerkingsverbanden (daar valt bijvoorbeeld ook de samenwerking van de vier grote steden onder). Op basis van nieuwe wetgeving zijn vier WGR-plusgebieden ingesteld. Er zijn tussenconstructies zoals het Platform Groene Hart, de veiligheidsregio's en de politieregio's. Gemeenten onderling hebben gemeenschappelijke regelingen. Dan heb je nog de waterschappen, en tot slot kennen we een groot aantal convenanten, overleggen, lobbyclubs en kenniscentra.

In die bestuurlijke drukte zijn er onvoldoende heldere verantwoordelijkheden. De bestuursvormen overlappen elkaar zowel in territorium en in inhoud. In de besluitvorming spelen allerlei oneigenlijke aspecten een te zware rol. De medewerking van verschillende partners en samenwerkingsverbanden is nodig, maar vaak ontstaan er competentieconflicten die niet gaan over de inhoud, maar over wie het voor het zeggen heeft.

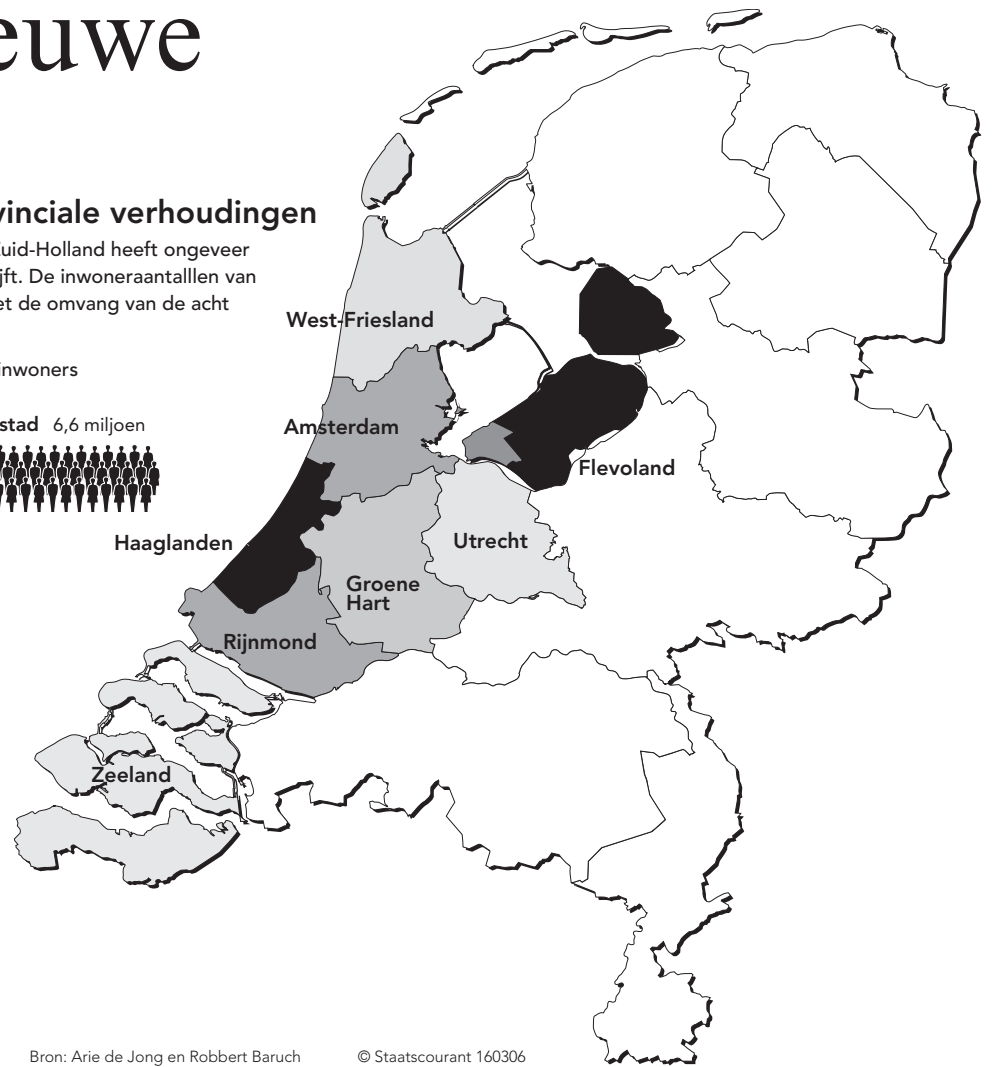
De veelheid en complexiteit van de bestuurlijke structuren veroorzaakt een enorm gebrek aan transparantie. Daarmee verhinderen ze adequate democratische besluitvorming en controle. De inwoners van de provincie zijn helemaal het zicht kwijt op wat er gebeurt of wie erover gaat. Wie gaat er over de Rotterdamse haven of over Schiphol?

Wij geven drie doorslaggevende argumenten om iets aan de bestuurlijke inrichting van de Randstad te doen. Het eerste is principieel. Bij bovenregionale opgaven is bovenregionale bestuurlijke en politieke betrokkenheid noodzakelijk. Nu zijn het alleen de dagelijks bestuurders die op bovenregionaal niveau overleggen, vaak in vrijblijvende structuren. Macht heeft echter tegenmacht nodig, zowel vanuit de volksvertegenwoordiging als door het benutten van de publieke opinie.

Het tweede argument is de noodzaak om beslissingen te nemen die voor het gehele gebied de beste zijn. We denken bijvoorbeeld aan het mobiliteitsbeleid: waar komen nieuwe wegen, waar komen de investeringen in het openbaar vervoer, hoe organiseren we de beprijzing en wat doen we met de opbrengsten? Nu draagt

Gevolgen herverdeling voor de provinciale verhoudingen

Op dit moment zijn de verschillen in inwoneraantallen enorm: Zuid-Holland heeft ongeveer 3,4 miljoen inwoners, terwijl Flevoland onder de half miljoen blijft. De inwoneraantallen van de nieuw te vormen provincies lopen beter dan nu in de pas met de omvang van de acht provincies buiten de Randstad.

Bron: Arie de Jong en Robbert Baruch

© Staatscourant 160306

cies een somber beeld van de toekomst van de Randstad. Door de bestuurlijke dichtheid staat de toekomst van het gebied op het spel. We zijn het in grote lijnen eens met hun conclusies, maar we constateren dat de 'Holland Acht' niet voor een oplossing kiest, maar voor een proces. Het is tijd dat we over een oplossing praten. Wat moet er gebeuren?

We kunnen de Nederlandse bestuurlijke structuur en cultuur niet opnieuw uitvinden. Het is verstandig om juist zo goed mogelijk gebruik te maken van de instrumenten die al bestaan. Een oplossing moet ingegeven zijn door de inhoud en de schaal van de maatschappelijke vraagstukken die aan de orde zijn. Niemand zit te wachten op theoretisch mooie modellen of een uitvoerige structuurdiscussie. Het laatste wat we willen is een Grondwetwijziging om de bestuurlijke structuur van de Randstad te saneren.

Een goede democratische legitimatie (waarvan nu geen sprake meer is) en behoorlijke transparantie voor de burgers, voor de buitenwereld, maar ook voor de betrokkenen in het bestuurlijk systeem zelf is een voorwaarde.

Het is onmogelijk om voor elk onderwerp een eigen bestuursniveau te maken. Er is altijd wel een onderwerp aan te dragen waarvoor het niet mogelijk is de bestuurlijke aansturing te verbeteren. Er is altijd wel een belang dat bij een sanering van de bestuurlijke situatie in de knel lijkt te komen. Het moet gaan om het totaalresultaat.

En: laten we niet te veel overhoop gooien. De discussie is al ingewikkeld genoeg, en in dit soort discussies is het betere vaak de vijand

binding met de inwoners in zulke nieuwe provincies sterker dan van de huidige Randstad-provincies. Dit zal de democratische legitimatie alleen maar versterken.

Het levert de volgende nieuwe provincies op:

- Groot Amsterdam, bestaande uit het gehele ROA-gebied, het IJmond-gebied, Almere, Muiden en Weesp;
- Haaglanden, bestaande uit de huidige Haaglanden en Holland Rijnland (dat bestaat uit de regio Leiden en de Duin- en Bollenstreek);

provincies Amsterdam, Haaglanden, Rijnmond, Utrecht en Groene Hart. Via getrapte verkiezingen vanuit Provinciale Staten van deze vijf nieuwe provincies wordt een controlerend orgaan gevormd dat op haar beurt één of enkele Randstad-bestuurders kiest.

Voor de herverdeling van provincies is géén grondwetsherziening nodig; dat kan bij wet. Wij hopen dan ook dat de inwoners van de provincies bij de Statenverkiezingen van 2011 kunnen kiezen voor hun vertegenwoordigers in

De inwoners van de provincie zijn helemaal het zicht kwijt op wat er gebeurt of wie erover gaat

- Rijnmond, met de gemeenten uit het Rijnmondgebied, de Drechtsteden en de Hoekse Waard;

- Utrecht, met het grootste deel van Utrecht en Het Gooi;

- Groene Hart, bestaande uit Midden-Holland, Utrecht-West, de Alblasterwaard en mogelijk enkele gemeenten uit Noord-Holland;

- Flevoland, namelijk het huidige Flevoland exclusief Almere;

- West-Friesland, waarin overig Noord-Holland deelneemt.

Naar de precieze begrenzing moet goed gekeken worden, maar door deze gebieden in te stellen als normale provincies worden een paar vliegen in één klap geslagen:

- de huidige provincies gaan op in nieuwe provincies;

- de vier WGR-plusgebieden gaan op in deze nieuwe provincies, waardoor het ontstane democratische tekort opgeheven wordt;

- de huidige, moeizame en vrijblijvende, bestuurlijke constructies voor de 'vleugels' worden geschrapt;

- de enig noodzakelijke wetgeving betreft de begrenzing van deze nieuwe provincies;

- schaal en bedoeling van deze provincies stemmen volkomen overeen met de rest van Nederland;

- de democratische legitimatie van het bestuur op dit regionaal niveau is verzekerd met de Provinciewet;

- belangrijke provinciale taken als jeugdzorg en ruimtelijke ordening kunnen altijd bij één partij komen te liggen.

Voor de oplossing van de problemen van de gehele Randstad moet één autoriteit komen, met zowel doorzettingsmacht als eigen financiële middelen. Mogelijk moet voor enkele onderwerpen de doorzettingsmacht van de Randstad-provincies en het Rijk worden gebundeld. Het gaat hierbij met name om het mobiliteitsbeleid en de internationale economische profilering. Deze 'Randstad-autoriteit' komt voort uit vijf van de nieuw gevormde provincies: de

zeven nieuwe provincies, en dat kort daarop de Randstad-autoriteit verkozen kan worden door de volksvertegenwoordigers uit de vijf Randstad-provincies. Ook voor de Randstad-autoriteit is geen grondwetsherziening nodig: de Wet gemeenschappelijke regeling (WGR) biedt voldoende kader.

De provinciale herverdeling biedt op zichzelf geen oplossing voor elk probleem. Elk vraagstuk zal immers weerbaar blijven. Het gaat om een dichtbevolkt gebied, met veel uiteenlopende belangen, er is altijd maatschappelijke weerstand te overwinnen, er is schaarste aan middelen, je bent afhankelijk van andere partijen, er kan politieke onenigheid bestaan over de meest gewenste oplossing, en mensen kunnen er wel eens niet uit komen. Kortom: het blijft mensenwerk, en het blijft een democratisch proces.

Maar door de nadruk te leggen op inhoud, haalbaarheid en democratie hebben we de ingrediënten te pakken waar het ons om gaat, en waarvan we denken dat het iedereen om gaat.

Arie de Jong (PvdA) is oud-lid van de Tweede Kamer en oud-lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland; Robbert Baruch (PvdA) is lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland

Er moet één 'Randstad-autoriteit' komen, met zowel doorzettingsmacht als eigen financiële middelen

iedereen zijn prioriteiten aan: de vier grote steden, de provincies, de vleugels, de WGR-plusgebieden. Alles is belangrijk, dus niets is belangrijk. En wat erger is: men werkt elkaar tegen en langs elkaar heen.

Ten derde is duidelijk dat het vermogen om bestuurlijk samen te werken niet meer toereikend is. De normale structuren volstaan niet en dus worden voortdurend nieuwe structuren bedacht. Het zwaartepunt van min of meer succesvol handelen zit nu niet op het niveau van de Randstad, maar op het niveau van de 'vleugels': vooral dáár wordt min of meer succesvol samengewerkt. Een noodzakelijke aanpak, geheel volgens het boekje van het poldermodel, maar ook erg kwetsbaar want vrijblijvend.

In oktober 2005 schetsten de burgemeesters van de vier grote steden en de commissarissen van de Koningin van de vier Randstad-provin-

van het haalbare. We laten de positie en de taken van de gemeenten en het Rijk daarom buiten discussie. Het gaat ons nu om het organiseren van het regionale bestuur in de Randstad. De vraag over de bestuurlijke inrichting van de Randstad is bovendien niet alleen een bestuurlijke vraag. Het gaat uiteindelijk om de aanpak van de maatschappelijke vraagstukken van de Randstad en het vormgeven aan de kansen die er met en voor het gebied zijn.

Daar waar een gemeenschappelijk regionaal belang samen gaat met bestuurlijke slagkracht, moet ook een democratisch proces plaatsvinden. Op grond daarvan kiezen we ervoor om de vleugels om te zetten in provincies. De provincies die zo gevormd worden, hebben qua schaal, problematiek en bevolkingsomvang een vergelijkbare positie als de acht overige Nederlandse provincies. Ook is de identiteit en

Perspectief

Onder redactie van Barbara Nieuwenhuijsen. Artikelen op deze pagina geven alleen de mening van de auteur weer. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren, te redigeren of in te korten. U kunt uw bijdrage (maximaal 800 woorden) sturen naar Staatscourant, Postbus 20020, 2500 EA DEN HAAG of b.nieuwenhuijsen@sdu.nl onder vermelding van Perspectief.